

POLISH ACADEMY OF SCIENCES - COMMITTEE OF MATERIALS SCIENCE
SILESIA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY OF GLIWICE
INSTITUTE OF ENGINEERING MATERIALS AND BIOMATERIALS
ASSOCIATION OF ALUMNI OF SILESIA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Conference
Proceedings

12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

ACHIEVEMENTS IN MECHANICAL & MATERIALS ENGINEERING

Badania odporności na korozję naprężeniową stopu aluminium typu AlMg5

S. Tkaczyk^a, M. Kciuk^b

^aZakład Zarządzania Jakością

^bZakład Materiałów Nanokrystalicznych i Funkcjonalnych oraz Zrównoważonych Technologii Proekologicznych, Instytut Materiałów Inżynierskich i Biomedycznych, Politechnika Śląska
ul. Konarskiego 18a, 44-100 Gliwice, Poland

W pracy przedstawiono wyniki badań odporności na korozję naprężeniową stopu aluminium typu AlMg5. Badania przeprowadzono w oparciu o metodę rozciągania ze stałą szybkością w środowisku korozyjnym (sztuczna woda morska) oraz obojętnym (gliceryna) w temperaturze pokojowej.

1. WSTĘP

Współczesna technika stawia przed materiałami konstrukcyjnymi szereg różnorodnych wymagań w zakresie trwałości i niezawodności konstrukcji, niskiego kosztu i dostępności stosowanych materiałów, dobrych własności wytrzymałościowych, odporności na korozję oraz niewielkiego ciężaru właściwego [1,2].

W inżynierii materiałowej nadal bardzo dużym zainteresowaniem cieszą się stopy aluminium z takimi pierwiastkami stopowymi jak: magnez, krzem, mangan i cynk. Stopy te są materiałami o znacznie wyższych własnościach wytrzymałościowych aniżeli materiał wyjściowy, jakim jest aluminium [3].

Stopy aluminium- magnez (hydronalia), należą do stopów najczęściej stosowanych do budowy średnio obciążonych konstrukcji okrętowych i konstrukcji w przemyśle lotniczym, mają również zastosowanie w przemyśle chemicznym i spożywczym.

W spawanych konstrukcjach okrętowych znalazły zastosowanie prawie wyłącznie stopy typu aluminium – magnez. Zawierają one, oprócz głównego składnika stopowego magnezu w ilości 2-6%, niewielkie ilości dodatków stopowych w postaci manganu, tytanu, chromu, wanadu, cyrkonu oraz zanieczyszczeń głównie w postaci żelaza i miedzi [4].

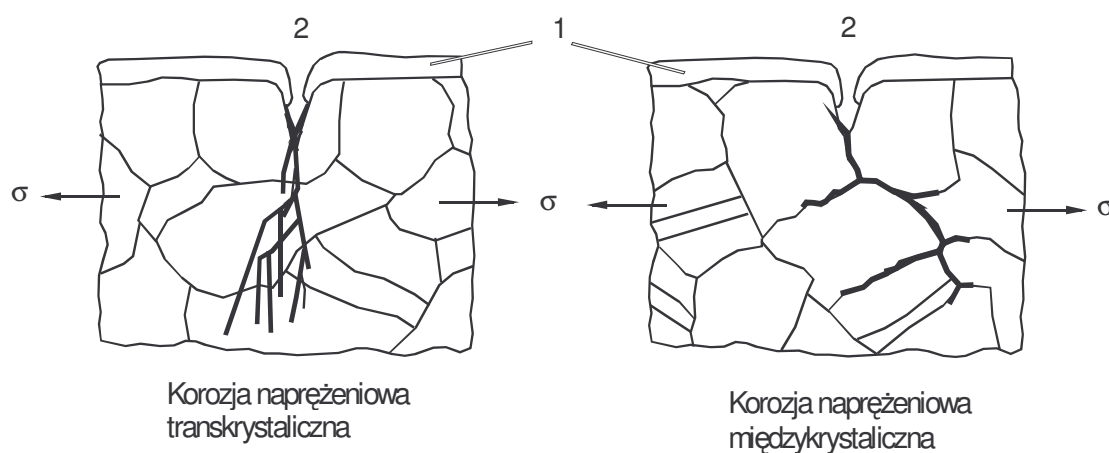
Znaczenie ich dla przemysłu okrętowego okazuje się bardzo istotne, łączą bowiem w sobie szereg ważnych dla tego przemysłu cech: odznaczają się niewielkim ciężarem właściwym, dobrymi własnościami wytrzymałościowymi, odpornością na działanie korozji w wodzie i atmosferze morskiej, dobrą obrabialnością, spawalnością i podatnością na obróbkę plastyczną, mniejszą od stali kadłubowych skłonnością do porastania wodorostami w podwodnej części kadłuba oraz brakiem skłonności do kruchych pęknięć zwłaszcza w temperaturach niższych od 0°C [4].

Zastosowanie tych stopów w budownictwie okrętowym pozwala na znaczne zmniejszenie ciężaru konstrukcji, zwiększenie ich trwałości, zmniejszenie zanurzenia, zapewnia też kadłubom statków niemagnetyczność.

Zagadnienia związane z korozją zasługują obecnie na większą uwagę niż dotychczas ze względu na [5,6]:

- coraz szersze zastosowanie aluminium we wszystkich dziedzinach techniki,
- podwyższoną agresywność korozyjną środowiska naturalnego wskutek wzrastającego zanieczyszczenia powietrza i wody,
- stosowanie coraz lżejszych konstrukcji metalowych wykonanych z elementów o zmniejszonych rozmiarach i tym samym mniej odpornych na korozję, niż stosowane dawniej konstrukcje ciężkie.

Jednym z najbardziej niebezpiecznych rodzajów korozji, któremu ulegają m.in. stopy aluminium jest korozja naprężeniowa, która jest zjawiskiem złożonym i wymagającym współdziałania zarówno naprężeń rozciągających, powstających w wyniku przyłożonego obciążenia lub spowodowanych wewnętrznym stanem naprężeń, jak również środowiska korozyjnego (rys.1) [7].

Rys.1. Schemat korozji naprężeniowej [8]

Stan naprężeń wewnętrznych może być spowodowany obróbką plastyczną lub mechaniczną, naprężeniami odlewniczymi, obróbką cieplną itp.

W następstwie działania korozji naprężeniowej powstają szczeliny rozwijające się prostopadle do kierunku działania naprężeń i ostatecznie prowadzące do pęknięć i rozerwania materiału [5].

Uszkodzenia w warunkach eksploatacji przeważnie są niespodziewane, gdyż zachodzą przy bardzo słabej korozji ogólnej i braku jej wyraźnych śladów. Wobec trudności wczesnego wykrycia zaistniałego zagrożenia, skutki korozji naprężeniowej mogą być ogromne.

Do opracowania metod zwalczania korozji naprężeniowej konieczna jest znajomość jej mechanizmów obejmujących chemiczne i elektrochemiczne reakcje na granicy faz, metal-środowisko oraz zjawiska przebiegające w warstwie powierzchniowej i wewnątrz metalu.

Odporność na pękanie korozyjne, zwłaszcza w warunkach korozji naprężeniowej jest bardzo istotna w przypadku wspomnianego stopu aluminium – obrobionego plastycznie i cieplnie, zwłaszcza biorąc pod uwagę jego zastosowanie w przemyśle okrętowym – środowisku wody morskiej [3,6].

2. METODYKA

Materiał wyjściowy do badań stanowił stop AlMg5 w postaci drutu o średnicy 1.99 mm, otrzymany wg przednio opracowanej technologii, a następnie poddany obróbce cieplnej [9]. Skład chemiczny stopu podano w tablicy 1.

Tablica 1 Skład chemiczny stopu AlMg5

Pierwiastek chemiczny, %	Mg	Fe	Mn	Si	Ni	Zn	Cu	Al
	4,37	0,42	0,39	0,18	0,03	0,03	śladowe	reszta

Obróbka cieplna drutów polegała na ich przesycaniu i następnym starzeniu przyspieszonym. Proces przesycania przeprowadzono w trzech temperaturach - 480°C, 520°C i 560°C przez trzy godziny, z następnym oziębianiem w wodzie zimnej w temperaturze 2-5°C. Starzenie przyspieszone przeprowadzono w temperaturze 160°C w czasie 3,6,9,12,24h.

W pracy badano odporność stopu AlMg5 na korozję naprężeniową. Wykorzystano metodę stałej szybkości rozciągania.

Badania odporności korozyjnej analizowanego stopu przeprowadzono metodą porównawczą - porównując wyniki z testów korozyjnych uzyskanych w ośrodku korozyjnym (sztucznej wodzie morskiej) z wynikami uzyskanymi dla ośrodka obojętnego (gliceryny).

Skład chemiczny roztworu korozyjnego przedstawiał się następująco:

- 3 % roztwór chlorku sodu NaCl,
- roztwór buforowy o składzie: 0.5 N roztwór octanu sodu CH₃COONa i 0.5 N roztwór kwasu octowego CH₃COOH, którego zadaniem było utrzymanie stałego pH na poziomie 3.5,
- 30 % roztwór nadtlenu wodoru H₂O₂.

Kryterium porównawcze stanowiła intensywność naprężeń $\kappa\sigma$. Badania przeprowadzono na maszynie wytrzymałościowej INSTRON 1195 umożliwiającej rozciąganie próbek ze stałą szybkością rozciągania 0.02 mm/min. Zastosowano próbki cylindryczne o długości pomiarowej 60 mm.

Bezpośrednio przed badaniami odtłuszczono je w alkoholu etylowym przy pomocy płuczki ultradźwiękowej, po czym umieszczano je w naczynku korozyjnym. Po zamocowaniu próbek w uchwytach urządzenia naczynie napełniano gliceryną bądź roztworem sztucznej wody morskiej.

Ocenę uszkodzeń korozyjnych prowadzono za pomocą mikroskopu skaningowego DSM 940 firmy Opton oraz w mikroskopie XL-30 firmy PHILIPS. Do uzyskania obrazów przełamów wykorzystano detekcję elektronów wtórnych (SE) oraz elektronów wstecznie rozproszonych (BSE). W badaniach stosowano napięcie przyspieszające w zakresie 15-20 kV i powiększenia do 20000x.

3. WYNIKI

Wyniki badań odporności stopu AlMg5 na korozję naprężeniową zestawiono w tablicy 2. Badaniom korozyjnym poddano próbki po przeprowadzonej obróbce cieplnej polegającej na przesycaaniu w różnych temperaturach a następnie starzeniu przyspieszonym w czasie 3,6,9,12,24h.

Po przeprowadzeniu przesycaania w temperaturze 480°C wartość współczynnika $k\sigma$ wynosiła 0,902. W wyniku dalszego starzenie przyspieszonego zauważyć można stały wzrost współczynnika $k\sigma$, którego maksymalną wartość osiągnięto po 12h starzenia i wynosiła ona 1. Wydłużenie czasu starzenia do 24h spowodowało spadek jego wartości do 0,969.

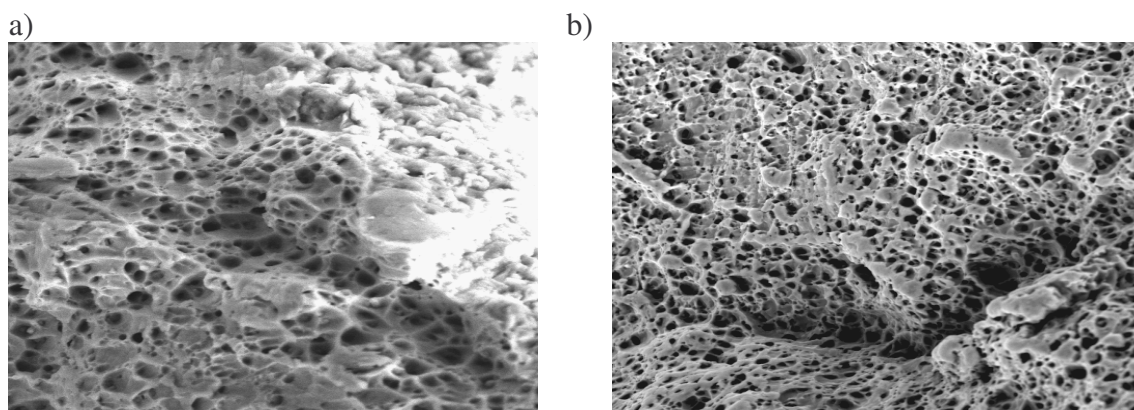
Z powyższymi wynikami korelują wyniki prób korozyjnych próbek przesycaanych w temperaturach 520°C ($k\sigma$ -0,91) i 560°C ($k\sigma$ -0,925) i następnie starzonych w czasie 3,6,9,12 i 24h. Największą wartość współczynnika $k\sigma$ uzyskano dla próbek starzonych przez 12h. Dalsze starzenie powodowało spadek wartości wskaźnika kryterialnego $k\sigma$.

Tablica 2

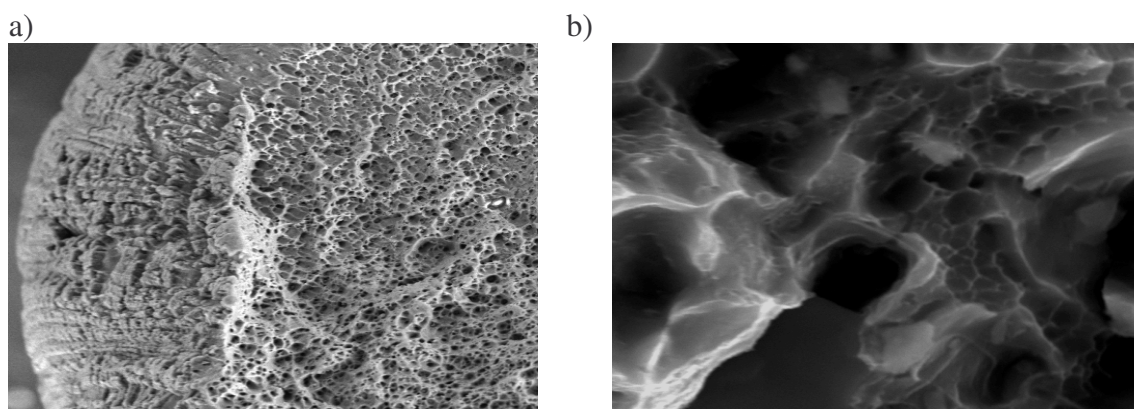
Wyniki badań odporności stopu AlMg5 na korozję naprężeniową

Rodzaj obróbki cieplnej	Ośrodek obojętny	Ośrodek korozyjny	Współczynnik $k\sigma$
	Siła zrywająca, kN	Siła zrywająca, kN	
Stan wyjściowy	0.75	0.73	0.973
Przesycaanie 480°C	0.688	0.621	0.902
Starzenie 3h	0.653	0.600	0.918
Starzenie 6h	0.671	0.640	0.954
Starzenie 9h	0.689	0.641	0.929
Starzenie 12h	0.66	0.66	1
Starzenie 24h	0.644	0.624	0.969
Przesycaanie 520°C	0.775	0.705	0.910
Starzenie 3h	0.810	0.750	0.926
Starzenie 6h	0.740	0.710	0.959
Starzenie 9h	0.729	0.692	0.948
Starzenie 12h	0.79	0.79	1
Starzenie 24h	0.783	0.771	0.985
Przesycaanie 560°C	0.763	0.706	0.925
Starzenie 3h	0.802	0.761	0.949
Starzenie 6h	0.772	0.759	0.983
Starzenie 9h	0.860	0.836	0.972
Starzenie 12h	0.862	0.862	1
Starzenie 24h	0.795	0.776	0.976

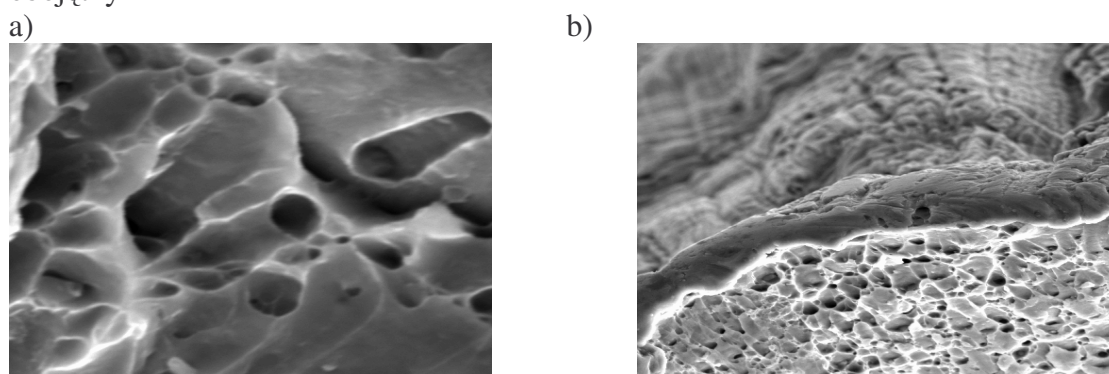
Zerwane próbki poddano następnie obserwacjom w elektronowym mikroskopie skaningowym. Próbki wykazywały typowy przełom ciągliwy (rys. 2-4).

Rys.2 a) Próbka po przesycaniu w temperaturze 480°C – ośrodek korozyjny, b) Przełom fraktograficzny próbki AlMg5 przesycanego w 480°C i starzonego w 160°C/12h -ośrodek obojętny

Rys.3 a) Próbka po przesycaniu w temperaturze 520°C – ośrodek korozyjny, b) Przełom fraktograficzny próbki AlMg5 przesycanego w 520°C i starzonego w 160°C/12h -ośrodek obojętny

Rys.4 a) Próbka po przesycaniu w temperaturze 560°C – ośrodek korozyjny, b) Przełom fraktograficzny próbki AlMg5 przesycanego w 560°C i starzonego w 160°C/12h -ośrodek obojętny

4. WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych badań stopu AlMg5 można stwierdzić, że przeprowadzona obróbka cieplna wpływa na zwiększenie odporności korozyjnej stopu w porównaniu ze stanem wyjściowym.

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają stwierdzić, że stop aluminium AlMg5 wykazuje odporność na pękanie korozyjne w warunkach korozji naprężeniowej w roztworze sztucznej wody morskiej w analizowanych warunkach.

LITERATURA

1. Wranglén G.: Podstawy korozji i ochrony metali. WNT, Warszawa, 1985.
2. Tokarski M.: Wczesne stadium starzenia wysokomagnezowych stopów aluminium z magnezem, Wiadomości Hutnicze, XLV, Nr 10, 1989.
3. Cudny K.: Własności stopów aluminium stosowanych w budownictwie okrętowym, AMW, Gdynia, 1989.
4. Bujniwicz Z., Cudny K., Wincza M.: Stopy aluminium w budownictwie okrętowym, Gdansk 1971.
5. Tkaczyk St., Kciuk M.: Odporność na korozję naprężeniową stopu aluminium AlMg5, Materiały Konferencyjne AMME'00, Gliwice-Sopot- Gdańsk, 2000.
6. Flis J.: Wodorowe i korozyjne niszczenie metali, PWN Warszawa 1979.
7. Bidas S.: Korozja aluminium i jego stopów cz. 2, Systemy technologie obiekty, Nr 9, 1999.
8. Podyplomowy kurs dla inżynierów spawalników dla uzyskania certyfikatu kompetencji Europejskiego Inżyniera Spawalnika, EWE AK 09/99, Instytut Spawalnictwa, Gliwice, 1999.
9. Tkaczyk S., Wiślak A., Tokarski M.: Mat. III MSC, Włocławek 1987.